KATSAUS LAPSI-JA NUORISOPSYKIATRISEEN OSASTOHOITOON SUOMESSA

Väitöskirjatutkimus Turun yliopisto lastenpsykiatrianlaitos ja hoitotieteenlaitos 2007

Heikki Ellilä ESH, TtM, FT, Yliopettaja Turun amk Terveysala / Salo

Työryhmä

Ohjaajat
Prof Andre Sourander
Prof Maritta Välimäki
Prof Jorma Piha

2

Osa julkaisut

I. Ellilä, H., Sourander, A., Välimäki, M. & Piha, J. (2005). Characteristics and Staff Resources of the Child and Adolescent Psychiatric Hospital Wards in Finland. Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing 12, 209-214.

II. Ellilä, H., Sourander, A., Piha, J. & Välimäki, M. (2004). Patient characteristics and Psychosocial Treatments in Child and Adolescent Inpatient Psychiatry in Finland. Psychiatria Fennica 35, 16-1.

III. Ellilä, H., Välimäki, M., Warne, T. & Sourander, A. (2007). The ideology of Nursing Care in Child Psychiatric Inpatient treatment – A Content analysis of ward managers´ descriptions. Journal of Nursing Ethics. 2007 Sep;14(5):583-96.

IV. Sourander, A., Ellilä, H., Välimäki, M. & Aronen, E.T. (2002). Psychopharmacological Treatment of Child and Adolescent Psychiatric Inpatients in Finland. Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology 12, 147-155.

V. Sourander, A., Ellilä, H., Välimäki, M. & Piha, J. (2002). Use of Holding, Restraints, Seclusion and Time-Out in Child and Adolescent Psychiatric Inpatient Treatment. European Child and Adolescent Psychiatry 11, 62-67.

VI. Ellilä, H., Sourander, A., Välimäki, M., Warne, T. & Kaivosoja, M. (2007). Involuntary treatment of adolescent psychiatric inpatients- A nationwide survey from Finland. Journal of Adolescence 2007 Sep 25

3

Taustaa

Lasten ja nuorten mielenterveys-kysymykset yhteiskunnallisessa keskustelussa Suomessa

Palveluiden käytön lisääntyminen.

Alueellisia eroja palveluiden tarjonnassa

Hoitojärjestelmä sekava (sos. / terv.)

4

Huostaanotot ja sijoitukset kodin ulkopuolelle lisääntyneet

Erityisopetuksen määrä kasvussa

Mielenterveyshäiriöt lapsuudessa ennustavat vaikeuksia aikuisuudessa.

Mielenterveyshäiriöiden lisääntyminen lasten ja nuorten keskuudessa ?

5

TAUSTAA: OSASTOHOITO

Potilaiden määrä x 2 / 95-04
Hoitoajat lyhentyneet
Vastentahtoinen hoito lisääntynyt x 2 /90-04
Vaikeuksia saada alaikäistä hoitoon?
Alueellisia eroja
Eroja eri maiden välillä
Osastohoito on kallista
Vähän tutkittu
(Pakkohoitotoimet!)

6

Tutkimuksia liittyen L/N psyk. osastohoitoon.

- Piha et al 1991, Ebeling 1993, Erkolahti et al 1995, Kaivosoja 1996
- Tanskanen 1996, Harju 1997, Ranta 1999, Venäläinen 1999, Kuosmanen 2000
- Delaney 2006, Roe et al. 2002. Green el al. 1996

7

Tutkimuksen tarkoitus :
Tuottaa luotettavaa tietoa lapsi ja nuorisopsykiatrisesta osastohoidosta Suomessa

- Osastot: lukumäärä, osastotyyppi
- Henkilökunta: määrä, rakenne
- Potilaat : taustatiedot, dg, hoidon pituus, aik. hoito, aggressiivisuus, suicidaalisuus,CGAS
- Osastojen hoitoideologia
- Psykososiaaliset hoitomenetelmät
- Lääkehoito
- Rajoittavat hoitotoimenpiteet/tahdosta riippumaton hoito
- ***Eri tekijöiden yhteys käytettyihin hoitoihin.***

8

Tutkimuksen toteutus

- Lomaketutkimus kaikille osastoille Suomessa (N= 69)
- Pisteprevalenssi tutkimus
- Informantit : lääkärit, osastonhoitajat
- Vastaukset N=64, 93 %, (61)
- Potilaita 504, henkilökuntaa 960

9

OSASTOT

- SAIRAANSIJAT 547/69
- 5/10,000 / alle 18 v/
- alueellinen vaihtelu 3-8/10.000.
- 55 % osastoista auki 24 t. / koko viikon.
- 45 % aukioloajat vaihtelevat
- 5 päiväosastoa
- 2 perheosastoa

10

Henkilökunta

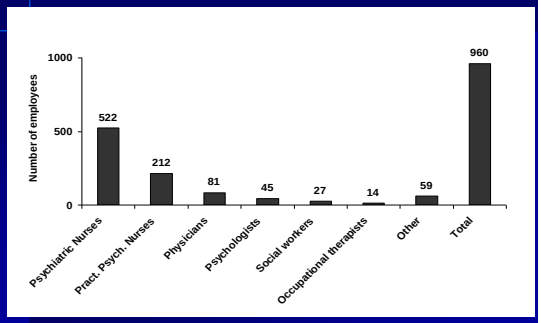

Potilaat

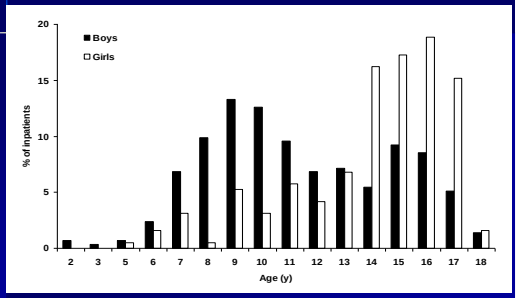

12

Perhetaustat

Poikia 60.6 % / Tyttöjä 39.4 %
Molemmat vanhemmat (biol) 39.3 %
Yksinhuoltaja äiti 30 % / Isä 4.4 %
Uusperhe (äidin)13.7 % / Isän 1.4 %
Muu 12,3 %

13

CGAS

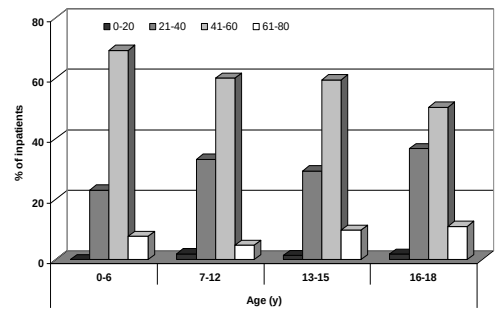

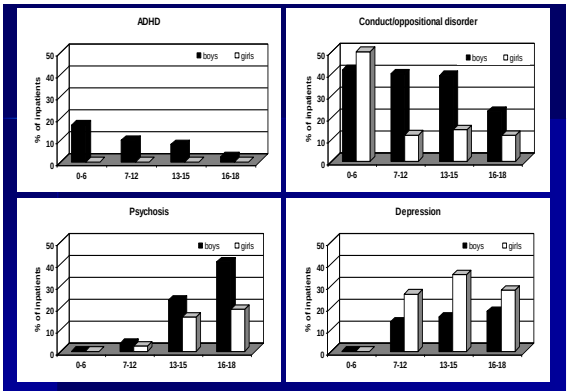

15

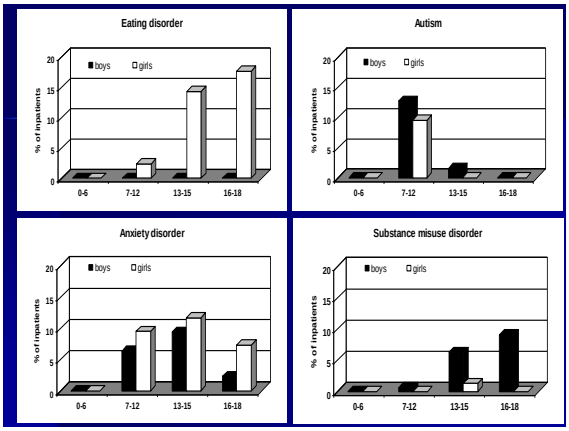

Diagnosis Finland v. USA

	FIN %	USA %
Depression	20	71
ADHD	5	19
BPD	1	18
Substance misuse	2	9
Conduct/oppos.	28	18

North American epidemiological register study (2000) (n=5000)(Harpaz-Rotem et al. 2005).

17

Väkivaltainen käytös

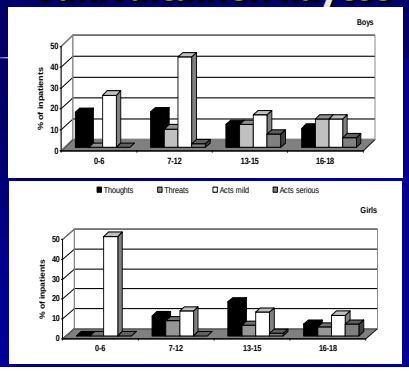

18

Suicidalisuus

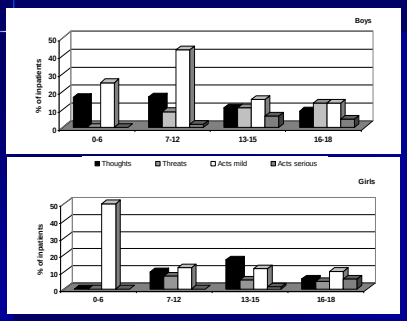

19

Vastentahtoisen hoito 30%

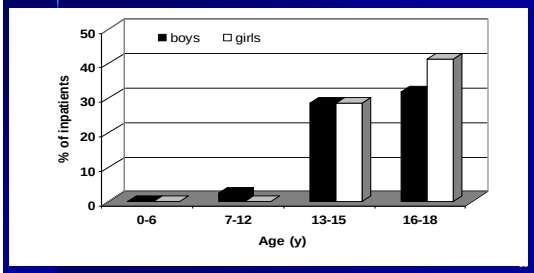

Pakkohoitotoimet (n=202 pot. 40 %)

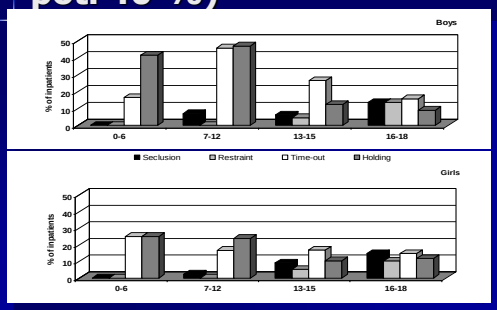

Psyykeläkkeiden käyttö:

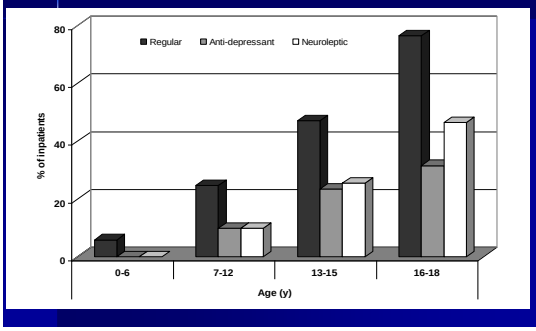

Psykososiaaliset hoitomuodot

HOITOMUOTO	%:lla potilaista
Omahoitaja suhde	98
Toiminnallinen ryhmä	87
Vanhempien neuvonta	80
Verkostopalaverit	56
ADL-terapia	48
Taideterapia (ryhmä)	28
Taideterapia (yksilö)	24
Yksilö psykoterapia	18

23

HOITOIDEOLOGIA (61 osastoa)

Kategoria	Mainintoja
Perhekeskeisyys (lapset!)	49
Yksilöllisyys	42
Yhteisöllisyys	26
Hoidon integraatio	20
Kasvatuksellisuus	18
Psykodynaamisuus	15

24

Tuloksia ja johtopäätöksiä

Osastot

- Sairaalaosastoja on Suomessa kansainvälisesti verraten runsaasti 69, Irlanti 3-4, Englanti & Wales 80, Tanskassa sairaansijoja 200.
- Päiväosastojen ja lukumäärää on vähäinen
- Hoitohenkilökunta hyvin koulutettua.
- P/H suhde tyydyttävä.
- Sos. työntekijöiden, psykologien ja toimintaterapeuttien määrä suhteellisesti ottaen vähäinen.
- Lasten ja nuorten osastojen hoitokäytännöissä vain pieniä eroja

25

Hoitomenetelmät

- Hoitotyössä korostuvat sekä yksilöllinen hoitosuhde että koko potilaan perheen huomioiminen. (Verkostot!) sekä toiminnalliset ryhmät.
- Potilaiden tausta- tai diagnostisilla tekijöillä oli vain vähän yhteyttä käytettyjen psykososiaalisten hoitomenetelmien valintaan.
- Lääkehoitoa käytettiin kansainvälisesti vertaillen kohtuullisesti. Tosin se oli lisääntynyt selvästi viimeisten 15 vuoden aikana. (3x) Erot suuria sh-piirien välillä.

26

Pakkohoitotoimet

- Alaikäisten tahdosta riippumaton hoitoon määrääminen oli melko yleistä, yleisempää kuin länsimaissa keskimäärin.
- ¼ tahdosta riippumattomassa hoidossa oleva oli "Kaapattu"
- Tahdosta riippumaton hoito lisääntynyt Suomessa
- Varsinaisista pakkohoito menetelmistä lastenosastoilla käytettiin pääasiassa holding eli kiinnipitohoitoa ja potilaan siirtämistä ns. hiljaiseen huoneeseen (time-out). Nuoriso-osastoilla käytettiin enemmän eristämistä ja leposidehoitoa.

27

Ehdotuksia

- Hoitomuotojen valintaa ohjaavia tekijöitä tulisi tutkia.
- Psyykelääkkeiden käyttö lapsilla.
- Pakkohoitotoimien edut ja haitat.
- Lasten/nuorten ja vanhempien näkökulma
- Hoitohenkilökunnalle tulisi luoda mahdollisuuden pitkäjännitteiseen jatkokoulutukseen psykiatrisenhoitotyön alueella.
- Lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon sekä mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn tulisi suunnata erityistä huomiota jatkokoulutuksessa.

28

Jatko

Seurantatutkimus sekä kansainvälinen vertailututkimus suunnitteilla 2010

29